

แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟา
ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา

GUIDELINES FOR DEVELOPING HOME-BASED BASIC EDUCATION FOR
GENERATION ALPHA BASED ON BRAHMAVIHARA IV PRINCIPLES AT THE
PRIMARY LEVEL

¹ณฐา ธาดากิตติชัย Natha Tadakittichai ²ประวิทย์ ชัยสุข Prawit Chaisuk

³พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: nung1907@gmail.com

Article Received: October 31, 2025. Revised: March 23, 2026. Accepted: March 25, 2026.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟา ในระดับประถมศึกษา 2) เพื่อพัฒนาวิธีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา 3) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 3 ครอบครัว และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟา ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา คือ การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมเพื่อการสร้างรากฐานชีวิตที่มั่นคง ค้นพบตัวเอง และมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ การบูรณาการเรียนรู้เข้ากับวิถีชีวิตจริงด้วยการลงมือปฏิบัติ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น ปรับให้เข้ากับผู้เรียนเป็นรายบุคคล การวัดผลและประเมินผล การเรียน คือ การประเมินตามสภาพจริง มุ่งเน้นกระบวนการและพัฒนาการของผู้เรียนมากกว่าผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว 2) วิธีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย เมตตา (สร้างสุข) การสร้างบรรยากาศที่เปี่ยมด้วยความรักและความสุข กรุณา (สร้างเสริม) การมอบทักษะชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนยืนหยัดได้ด้วยตนเอง มุทิตา (สร้างสรรค์) การชื่นชมยินดีในความสำเร็จเพื่อสร้างแรงจูงใจ และอุเบกขา (สร้างตน) การมอบความเป็นอิสระและความรับผิดชอบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถกำกับกับการเรียนรู้ของตนเองได้ 3) แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา มีดังนี้ (1) จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา คือ การนำผู้เรียนไปสู่การมีสุขภาวะแบบองค์รวมและการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการสร้างความสุข (เมตตา) การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เข้มแข็ง (กรุณา) การบ่มเพาะความภาคภูมิใจและความเป็น

อิสระ (มุทิตา และอุเบกขา) (2) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมแบบองค์รวม โดยการออกแบบกิจกรรมที่สร้างสุข (เมตตา) การปลูกฝังทักษะชีวิต (กรุณา) การสร้างแรงจูงใจผ่านการชื่นชมยินดี (มุทิตา) การมอบหมายความรับผิดชอบและให้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (อุเบกขา) (3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยการออกแบบกระบวนการที่ยืดหยุ่นตามธรรมชาติผู้เรียน (เมตตา) การมอบทักษะที่จำเป็น (กรุณา) การสร้างสรรค์กระบวนการผ่านการประยุกต์ใช้ความรู้จริง (มุทิตา) และวางกรอบความรับผิดชอบที่ส่งเสริมความเป็นอิสระ (อุเบกขา) (4) การวัดผลและประเมินผล โดยการประเมินอย่างเข้าใจ (เมตตา) มุ่งวินิจฉัยและช่วยเหลือ (กรุณา) การสร้างแรงเสริมทางบวกผ่านการชื่นชมความสำเร็จ (มุทิตา) และการประเมินตามสภาพจริงอย่างเป็นกลางและไม่เปรียบเทียบ (อุเบกขา) โดยมีกิจกรรมบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 “สวนผักเจนแอลฟา ต้นกล้าแห่งความสัมพันธ์” และกิจกรรมที่ 2 “ครัวเจนแอลฟา ทำความอร่อย” เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนที่สมบูรณ์และมีความสุข ผู้จัดการศึกษาสามารถวางแผนการศึกษาในอนาคตให้กับผู้เรียนได้ เครือข่ายบ้านเรียนมีความเข้มแข็ง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว, เจเนอเรชั่นแอลฟา, หลักพรหมวิหาร 4

Abstract

This research article aimed to: 1) study the current state of home-based basic education for generation alpha at the primary level; 2) develop a model for home-based basic education for generation alpha based on the Four Brahmavihāra principles at the primary level; and 3) propose guidelines for the development of home-based basic education for generation alpha based on the Four Brahmavihāra principles at the primary level. This was qualitative research employing documentary study, interviews with three families providing home-based education, and a focus group discussion with seven experts. The research instruments included a document analysis form and a semi-structured interview form. Data were analyzed using content analysis.

The research results revealed that: 1) The current state of home-based basic education for generation alpha at the primary level comprises: The educational objectives focused on the holistic development of learners to establish a stable life foundation, self-discovery, and well-being. Learner development activities involve integrating learning with real-life experiences through hands-on practice and promoting learner agency. The learning management process is flexible and individualized for each learner. Measurement and evaluation of learning involve authentic assessment, focusing on the learning process and development rather than strictly on outcomes. 2) The model for home-based basic education for generation alpha based on the Four Brahmavihāra principles at the primary level comprises: Mettā (Loving-kindness) - creating an atmosphere full of love and happiness; Karunā (Compassion) - providing life skills for learners to be self-reliant; Muditā (Sympathetic Joy) - appreciating success to build motivation; and Upekkhā (Equanimity) - granting

independence and responsibility to enable learners to direct their own learning. 3) The guidelines for home-based basic education for generation alpha based on the Four Brahnavihāra principles at the primary level are as follows: (1) Educational Objectives: to lead learners toward holistic well-being and lifelong learners by fostering happiness (Mettā), strengthening life skills (Karunā), and nurturing pride and independence (Muditā and Upekkhā). (2) Learner development activities: focusing on creating a holistic environment by designing activities that create happiness (Mettā), instilling life skills (Karunā), building motivation through appreciation (Muditā), and assigning responsibility to learn from direct experience (Upekkhā). (3) Learning management process: designing a flexible process according to the learner's nature (Metta), providing necessary skills (Karunā), creating processes through real knowledge application (Muditā), and setting a framework of responsibility that promotes independence (Upekkhā). (4) Measurement and Evaluation: assessing with empathy (Mettā), focusing on diagnosis and assistance (Karunā), providing positive reinforcement through appreciating success (Muditā), and conducting authentic assessment neutrally and without comparison (Upekkhā). The framework includes integrated activities based on the Four Brahnavihāra principles, specifically Activity 1: “Gen Alpha Vegetable Garden: Seedlings of Relationship” and Activity 2: “Gen Alpha Kitchen: Challenging Taste”, aimed at fostering the holistic and joyful development of learners. Consequently, families providing home-based education can strategically plan for the learner's future, the homeschool network is strengthened, and the Educational Service Area Office can allocate resources effectively.

Keywords: Home-Based Basic Education, Generation Alpha, The Four Brahnavihāra Principles

บทนำ

“การจัดการศึกษาโดยครอบครัว” หรือ “บ้านเรียน” หรือ “Homeschool” คือ รูปแบบการศึกษาทางเลือกหนึ่งที่ผู้ปกครองเป็นผู้จัดการศึกษาให้บุตร ไม่ใช่ผู้สอน แต่มีหน้าที่วางแผนให้บุตรได้รับการศึกษา หรืออาจจะเป็นผู้สอนเองด้วยก็ได้ ซึ่งผู้จัดการศึกษาต้องมีแผนว่าจะจัดการศึกษาอย่างไร มีวิธีการประเมินอย่างไร และจัดทำเป็นแผนการศึกษาโดยมีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 เป็นโครงสร้างหลักและปรับให้เข้ากับบริบทของครอบครัว ผู้จัดการศึกษาสามารถเลือกใช้วิธีการเขียนแผนรายวิชาแบบเดียวกับหลักสูตรแกนกลาง หรืออาจเขียนแผนในลักษณะการบูรณาการกลุ่มประสบการณ์ก็ได้ เมื่อผู้จัดการศึกษาออกแบบแผนการศึกษาแล้วจะต้องนำมายื่นจดทะเบียนเพื่อขออนุญาตจัดการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ ผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในท้องที่ หลังจากได้รับอนุญาตแล้วครอบครัวก็สามารถจัดการเรียนการสอนตามแผน ทำการประเมิน เก็บรวบรวมผลงานการเรียนรู้ เพื่อส่งให้กับทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นประจำทุกปี เห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ทำให้เกิดความยืดหยุ่นโดยสามารถออกแบบหลักสูตรและกำหนดตารางเรียนได้เองตามความเหมาะสมของครอบครัว และตามศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ทำให้ได้เรียนรู้อยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมกับครอบครัวและชุมชนรอบตัวโดยไม่ถูก

แยกขาดจากกัน รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนี้ ถือเป็นสิทธิของครอบครัวที่พึงมีโดยธรรมชาติและโดยธรรมทางศาสนา ได้รับความชอบธรรมทางกฎหมาย ภายใต้การคุ้มครองของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ใน พ.ศ. 2542 ดังบทบัญญัติในมาตรา 12, 13, 14, 15 และมาตรา 18 เป็นต้น ที่กำหนดให้ครอบครัวมีสิทธิสมบูรณ์สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับบุตรหลานได้ด้วยตนเองอย่างมีความหลากหลาย ในรูปแบบการจัดการศึกษาแตกต่างกันไปได้ตามปรัชญาความเชื่อ สภาพปัญหาหรือลักษณะความต้องการของแต่ละครอบครัว โดยได้รับสิทธิประโยชน์และการอุดหนุนจากรัฐทัดเทียมกับผู้เรียนในระบบการศึกษาอื่นๆ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ลักษณะของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนอกจากจะมีความยืดหยุ่นในการออกแบบหลักสูตรและกำหนดตารางเรียนแล้ว ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจและความสามารถ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง อีกทั้งยังส่งเสริมให้ครอบครัวได้มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ ศิลธรรม มีจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ มีทักษะในการดำรงชีวิต ซึ่งมีปรากฏในงานวิจัยของรุจณี เอ่งฉ้วน (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบครัวเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัว ครอบครัวสามารถปรับใช้ทั้งหลักสูตรในประเทศและต่างประเทศแบบบูรณาการเป็นหลักสูตรสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ใช้การทัศนศึกษาเพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัว หรือบ้านเรียน กำลังเป็นที่สนใจ และตอบโจทย์กับการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

เจนเนอเรชันแอลฟา (Generation Alpha) หรือกลุ่มที่เรียกคนที่เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 หรือ ค.ศ. 2010 ซึ่งในปีนี้ได้เกิดเจนเนอเรชันแอลฟารุ่นแรกจะมีอายุ 14 ปี และในช่วงกลางทศวรรษ 2030 เจนแอลฟาก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่และกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดก็มาจากกลุ่มชาวเอเชีย จะมีขนาดใหญ่และมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากกว่าคนยุคก่อน กลายเป็นพลเมืองโลกที่ใช้เทคโนโลยีสื่อสารเชื่อมโยงทั่วโลก เดินทางหลากหลายและมีหลายอาชีพ ลักษณะพื้นฐานของเจนแอลฟาจะมีความเป็นตัวของตัวเองสูง ได้รับความรักท่วมท้นจากการที่พ่อแม่ในปัจจุบันมีลูกน้อยลง เรียนรู้รวดเร็วในเรื่องของเทคโนโลยี กล้าลองผิดลองถูกกล้าทำสิ่งใหม่ๆ รักอิสระและสามารถใช้ชีวิตอยู่ตัวคนเดียวได้ เชี่ยวชาญในด้านเทคโนโลยี แต่ขาดการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากการที่อยู่กับเทคโนโลยีมาก ขาดความยืดหยุ่นและห่างไกลธรรมชาติ ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากเจนเนอเรชันอื่นๆ ซึ่งจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป อาชีพหรืองานในอนาคตของกลุ่มเจนแอลฟาก็จะเปลี่ยนไปด้วยในงานวิจัยของพิศณุ รอดโกมล (2564) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมของนักเรียนประถมศึกษาเจนเนอเรชันแอลฟาที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ว่ามี 5 พฤติกรรม ได้แก่ 1) มีทักษะทางเทคโนโลยี 2) กล้าคิดกล้าพูด 3) มีสมาธิจดจ่อในช่วงเวลาสั้นๆ 4) นิยมสังคมออนไลน์ 5) กระตือรือร้นเมื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และงานวิจัยของพัชรภา ตันติชูเวช (2557) ที่กล่าวว่า แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจนเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคตแบ่งเป็น 3 รูปแบบคือ 1) การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน เช่น หลักสูตรมีความทันสมัย เน้นการสอนด้วยการลงมือปฏิบัติ มีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น 2) การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เช่น หลักสูตรมีความหลากหลายเน้นทักษะวิชาชีพเพื่อใช้ในการทำงาน 3) การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การมีส่วนร่วมและมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนมี

บทบาทสำคัญในการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟา เน้นการส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยครัวที่ต้องการจัดการศึกษาด้วยตนเอง ทั้งนี้บริบทของสังคมไทยทั้งระบบนิเวศวิทยาต้องมีความเข้มแข็งและมั่นคง

ในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้พ่อแม่สมัยใหม่นิยมมีลูกเพียงคนเดียว ยินดีที่จะทุ่มเททรัพยากรทั้งหมด ทั้งด้านเวลา เงินทอง และความใส่ใจได้อย่างเต็มที่ ทำให้ลูกได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและได้รับการสนับสนุนในทุกด้าน อย่างไรก็ตาม การทุ่มเทดูแลมากเกินไป อาจส่งผลให้ลูกขาดโอกาสในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาด้วยตนเองเพราะมีพ่อแม่คอยช่วยเหลือ การสนับสนุนทรัพยากรอย่างเต็มที่กำลังอาจส่งผลให้ลูกเติบโตเป็นพวกวัตถุนิยม รวมถึงขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะทางสังคมและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้น พ่อแม่ต้องเลี้ยงดูลูกโดยไม่ให้ติงเกินไปหรือหย่อนเกินไป คอยให้กำลังใจและสนับสนุนลูกอย่างเหมาะสม เพื่อให้ลูกสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งหลักธรรมที่สามารถนำมาบูรณาการกับการเลี้ยงดูและการให้การศึกษาที่เหมาะสมอย่างยิ่งคือหลักพรหมวิหาร 4 (อง.ปญจก. (ไทย) 22/192/252) ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ ดังที่ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) (2546) กล่าวว่า พรหมวิหาร 4 คือ ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม ธรรมประจำใจอันประเสริฐ ธรรมประจำใจของท่านผู้มีคุณธรรมดียิ่งใหญ่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา พ่อแม่เปรียบเสมือน “พรหมของลูก” เป็นผู้สร้างชีวิตให้การเลี้ยงดู เป็นบูรพาจารย์ ให้การอบรมสั่งสอน วางพื้นฐานในการดำเนินชีวิต และในทางคุณธรรมความดีงาม หน้าที่ของพ่อแม่คือการหาสมดุลของพรหมวิหาร 4 เพราะหากเมตตาหนัก คือ ทำให้ลูกเติบโตมาแบบสุขนิยมแบบสุดโต่ง กรุณาหนัก คือ ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาไม่让孩子ต้องทุกข์ก็คือการสปอยล์ลูก จะส่งผลเสียทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ดังคำสอนตามหลักพระพุทธศาสนาที่เน้นทางสายกลาง ต้องสมดุลไม่ตึงไม่หย่อนจนเกินไปเลี้ยงลูกอย่างมีความสุข ให้ลูกได้สุข ได้ทุกข์เป็น ล้มและลุกได้ (เลี้ยงลูกตามใจหมอ, 2564)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา ที่บูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 เข้ากับการเลี้ยงดูและการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และปัญญา พร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลงของโลก บนพื้นฐานในการดำเนินชีวิตด้วยคุณธรรมจริยธรรมและความดีงาม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้เหมาะสม มีความสุขและเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ พร้อมทั้งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาในระดับประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาวิธีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชันแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการลงพื้นที่สัมภาษณ์ครอบครัวบ้านเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อศึกษารวบรวม และแสวงหาข้อเท็จจริง และการประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำไปสู่แนวทางการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา วิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 และขั้นตอนที่ 3 เสนอแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สรุปดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอน	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์
1. ศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา ในระดับประถมศึกษา	1. ศึกษาจากเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว 2. สัมภาษณ์ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว ในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 3 ครอบครัว ด้วย Snowball Sampling Technique	1. แบบวิเคราะห์เอกสาร 2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 3. แบบบันทึกภาคสนาม	การวิเคราะห์เนื้อหา	1. องค์ประกอบของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับ เจเนอเรชั่นแอลฟา ในระดับประถมศึกษา 2. สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา ในระดับประถมศึกษา
2. พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา	1. ศึกษาจากพระไตรปิฎก ตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักพรหมวิหาร 4 2. สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง	1. แบบวิเคราะห์เอกสาร 2. แบบการสนทนากลุ่ม	การวิเคราะห์เนื้อหา	วิธีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา
3. เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา	ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่องของเนื้อหา (CVI) จำนวน 5 รูป/คน	แบบตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่องของเนื้อหา	การวิเคราะห์ผลการตรวจ (CVI)	แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาในระดับประถมศึกษา

1.1 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา พบว่า ครอบครัวที่ 1 มีการกำหนดจุดหมายเชิงโครงสร้างที่ชัดเจนผ่านกรอบแนวคิด 4S Framework ซึ่งประกอบด้วย Smile (ความสุข) Safety (ทักษะชีวิต) Sustainable (ความยั่งยืนในการเรียนรู้) และ Strength (การค้นหาจุดแข็ง) โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนยังคงรักการเรียนรู้และมองเห็นว่าโลกนี้เต็มไปด้วยสิ่งที่น่าสนใจ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ครอบครัวที่ 2 เน้นหนักด้านสุขภาวะทางอารมณ์และจิตใจ โดยเริ่มต้นจากความต้องการดูแลสุขภาพของบุตรและขยายผลไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เพื่อให้ผู้เรียนได้เป็นตัวของตัวเองอย่างแท้จริง ค้นพบความสุข และสามารถทำตามความฝันได้อย่างอิสระ โดยปราศจากการตัดสินหรือข้อจำกัดจากระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม จุดมุ่งหมายสำคัญที่สุดจึงอยู่ที่รอยยิ้มและความสุขของผู้เรียน ครอบครัวที่ 3 การสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่อยู่ได้ทุกสภาพ ซึ่งเป็นผลสะท้อนจากประสบการณ์ตรงของผู้จัดการศึกษาที่ตระหนักว่าทักษะการเอาตัวรอดในโลกแห่งความเป็นจริง มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความรู้ในตำรา เป็นการ ปลุกฝัง ชุดความคิดของการปรับตัว การพึ่งพาตนเอง และการเรียนรู้ที่ไม่มีที่สิ้นสุด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับทุกสถานการณ์ในชีวิตได้อย่างเข้มแข็ง

1.2 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ครอบครัวที่ 1 ออกแบบกิจกรรมโดยเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดการกับข้อมูลข่าวสารจำนวนมากในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้สื่อที่หลากหลายแต่นำหนักกับการเรียนรู้จากของจริง บริหารจัดการเวลาหน้าจอย่างรัดกุม และใช้ความยืดหยุ่นด้านเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาทักษะชีวิตผ่านกิจกรรมประจำวัน เช่น การทำอาหาร นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรม “Free Day” ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ เพื่อสำรวจความสนใจและค้นหาศักยภาพของตนเอง ครอบครัวที่ 2 จัดกิจกรรมตามความสนใจและความถนัดเฉพาะบุคคลของผู้เรียนเป็นหลัก เช่น การเต้น กีฬา และดนตรี ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย แต่ยังช่วย ปลุกฝัง คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ ความกล้าแสดงออก และทักษะการดูแลตนเองผ่านการเดินทางไปแข่งขันในต่างประเทศ ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ผ่านการเล่น การเคลื่อนไหว และการจำกัดการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และครอบครัวที่ 3 โครงสร้างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นลำดับขั้น โดยเริ่มจากวงในสุดคือการดูแลตนเองและกิจวัตรประจำวัน ขยายไปสู่งานบ้านและความรับผิดชอบในครอบครัว ก่อนจะต่อยอดไปสู่ทักษะวิชาการและทักษะแห่งอนาคต เช่น การเขียนโค้ด หรือการใช้ปัญญาประดิษฐ์ โดยมีกิจกรรมภาคปฏิบัติ เช่น การทำนา เป็นเครื่องมือสำคัญในการสอนทักษะการเอาตัวรอดและการปรับตัว

1.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครอบครัวที่ 1 ใช้ “ระบบเช็คลิสต์” (Checklist) ในการบริหารจัดการการเรียนรู้ในแต่ละวัน ซึ่งให้อิสระแก่ผู้เรียนในการจัดลำดับกิจกรรมด้วยตนเอง แต่ยังคงมีกรอบของภาระงานที่ต้องรับผิดชอบให้สำเร็จลุล่วง ในกระบวนการนี้ ผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและผู้จัดการการเรียนรู้ (Learning Manager) โดยมีการแยกบทบาทออกจากความเป็นพ่อแม่อย่างชัดเจนเพื่อรักษาสัมพันธภาพที่ดีและสื่อสารให้ผู้เรียนเข้าใจว่าการเรียนรู้เป็นความรับผิดชอบของตนเอง ครอบครัวที่ 2 ใช้กระบวนการที่เน้นการสังเกตการณ์และปรับเปลี่ยนวิธีการไปตามธรรมชาติของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด โดยเชื่อว่าการเรียนรู้วิชาการจะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อผู้เรียนเห็นความจำเป็นในการใช้งานจริง นอกจากนี้ ยังให้

ความสำคัญกับกระบวนการจัดการด้านเทคโนโลยี โดยมีการวางแผนการใช้งานร่วมกันในครอบครัว กรองเนื้อหา และจัดอบรมเรื่องความปลอดภัยทางไซเบอร์ และครอบครัวที่ 3 ใช้กระบวนการแบบผสมผสาน โดยยังคงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบดั้งเดิม เช่น การอ่าน การเขียน การท่องจำ เพื่อฝึกฝนสมาธิและวินัย แต่ในขณะเดียวกันก็เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ผ่านสถานการณ์และประสบการณ์จริง เพื่อสร้างทักษะ การเอาตัวรอด โดยกระบวนการเรียนรู้จะปรับเปลี่ยนไปตามบริบทและสถานการณ์ที่เผชิญอยู่เสมอ

1.4 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ครอบครัวที่ 1 ใช้การเก็บรวบรวมร่องรอย การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ผ่านเครื่องมือที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกตและจดบันทึกของผู้ปกครอง บันทึก ของผู้เรียน ภาพถ่าย คลิปวิดีโอ ผลงาน และความคิดเห็นจากบุคคลที่สาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจที่มาของการเรียนรู้และหาแนวทางพัฒนาต่อไป การนำเสนอผลต่อเขตพื้นที่การศึกษาจะอยู่ในรูปแบบ แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ที่คัดเลือกเฉพาะหลักฐานชิ้นสำคัญที่สะท้อนการบรรลุเป้าหมาย 4S ด้าน ครอบครัวที่ 2 มีการผสมผสานการประเมินผลเข้ากับวิถีชีวิตประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติ โดยใช้การสนทนา แลกเปลี่ยน” ภายหลังกิจกรรมต่างๆ เช่น การดูการ์ตูนหรือเล่นเกม เพื่อให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ ควบคู่ไปกับการสังเกตพฤติกรรม การตอบสนองอย่างใกล้ชิด และใช้สถานการณ์จริง เช่น การให้บุตรเดินทางไป ต่างประเทศคนเดียว เป็นบททดสอบทักษะชีวิตที่สำคัญ และครอบครัวที่ 3 ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ตั้งแต่การใช้แบบฝึกหัด การตั้งคำถามต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นการคิด การอภิปรายพูดคุย ไปจนถึงวิธีการที่เป็น เอกลักษณะคือ การพาผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์จริง แล้วสังเกตการณ์ว่าผู้เรียนจะประยุกต์ใช้ความรู้และ ทักษะในการแก้ปัญหาอย่างไร

2. วิธีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา

2.1 เมตตา (สร้างสุข) หมายถึง ความรักความปรารถนาดีของผู้จัดการศึกษาที่มุ่งสร้าง ความสุขให้เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเปี่ยมด้วยความเข้าใจ ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีทัศนคติเชิงบวกและเติบโตอย่างมีความสุข

2.2 กรุณา (สร้างเสริม) หมายถึง ความปรารถนาที่จะช่วยเหลือและสร้างเสริมให้ผู้เรียนมี ความเข้มแข็ง สามารถก้าวข้ามอุปสรรคได้ โดยผู้จัดการศึกษามุ่งมอบทักษะชีวิตที่จำเป็น ให้ผู้เรียนสามารถ พึ่งพาตนเองและยืนหยัดในสังคมได้อย่างมั่นคง

2.3 มุทิตา (สร้างสรรค์) หมายถึง ความชื่นชมยินดีอย่างสร้างสรรค์และจริงใจของผู้จัดการ ศึกษาในความสำเร็จและความพยายามของผู้เรียน เพื่อสร้างแรงจูงใจเชิงบวกและปลุกฝังให้เกิดความ ภาคภูมิใจ อันเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.4 อุเบกขา (สร้างตน) หมายถึง การวางใจเป็นกลางของผู้จัดการศึกษาที่เชื่อมั่นและเคารพ ในศักยภาพของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างตนเองผ่านการตัดสินใจและเรียนรู้จากประสบการณ์ ตรงปลุกฝังความเป็นอิสระและความสามารถในการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง

3. แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟา ตามหลัก พรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา

3.1 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อนำผู้เรียนไปสู่การมีสุขภาวะ แบบองค์รวมและการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต กล่าวคือ สร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย เปี่ยมด้วยความ รักและความเข้าใจ ปลุกฝัง ทัศนคติเชิงบวก (เมตตา = สร้างสุข) เสริมสร้างทักษะชีวิตที่เข้มแข็ง การเอาตัว

รอดและการแก้ปัญหาให้ผู้เรียนยืนหยัดได้ด้วยตนเอง (กรุณา = สร้างเสริม) ส่งเสริมการค้นพบและพัฒนาจุดแข็งจนเกิดความภาคภูมิใจ สร้างแรงจูงใจภายในให้รักการเรียนรู้ (มุทิตา = สร้างสรรค์) บ่มเพาะความเป็นอิสระและความสามารถในการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง โดยไม่เปรียบเทียบกับบรรทัดฐานภายนอก (อุเบกขา = สร้างตน) ซึ่งจะสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้สมบูรณ์ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สามารถสร้างสมดุลให้ชีวิตและพร้อมที่จะเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างไม่สิ้นสุด อันเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของพลเมืองคุณภาพแห่งอนาคต

3.2 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบองค์รวม โดยการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดเฉพาะบุคคล สร้างความสุขในการเรียนรู้ (เมตตา = สร้างสุข) จัดกิจกรรมฝึกฝนทักษะชีวิตที่จำเป็น การดูแลตนเอง การรับผิดชอบ และการคิดวิเคราะห์ (กรุณา = สร้างเสริม) สร้างพื้นที่และโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพและความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ (มุทิตา = สร้างสรรค์) มอบความเป็นเจ้าของในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และฝึกฝนให้เกิดความรับผิดชอบต่อตนเอง (อุเบกขา = สร้างตน) ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนที่สมบูรณ์และมีความสุข โดยมีกิจกรรมบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 “สวนผักเจนแอลฟา ต้นกล้าแห่งความผูกพัน” และกิจกรรมที่ 2 “ครัวเจนแอลฟา ทำความอร่อย” ที่ช่วยปลูกฝังทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และความยืดหยุ่น บูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ที่สามารถฝึกฝนได้จริงในชีวิต พร้อมกันนั้นยังช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีในครอบครัว และยกระดับบทบาทของผู้จัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักพรหมวิหาร 4 ออกแบบกระบวนการที่มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนไปตามธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละบุคคล สร้างเส้นทางการเรียนรู้ที่เป็นมิตร (เมตตา = สร้างสุข) มุ่งเน้นการสร้างเสริมทักษะที่จำเป็นในการเอาตัวรอดและป้องกันปัญหาในโลกอนาคต (กรุณา = สร้างเสริม) เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ผ่านสถานการณ์จริง ให้เกิดผลลัพธ์ที่น่าชื่นชมยินดี (มุทิตา = สร้างสรรค์) สร้างสมดุลระหว่างการมอบอิสระและการกำหนดกรอบความรับผิดชอบต่อที่ชัดเจน (อุเบกขา = สร้างตน) เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนสามารถกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้

3.4 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นกระบวนการในการประเมินอย่างเข้าใจ บูรณาการเข้ากับวิถีชีวิตประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติและไร้ซึ่งความกดดัน (เมตตา = สร้างสุข) ประเมินผลเพื่อการวินิจฉัย ค้นหาช่องว่างทางการเรียนรู้และหาแนวทางช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรม (กรุณา = สร้างเสริม) ประเมินจากผลงานและการปฏิบัติจริงที่สะท้อนความสำเร็จและความสามารถ สร้างแรงเสริมทางบวก (มุทิตา = สร้างสรรค์) ประเมินตามสภาพจริงที่ปราศจากอคติและการเปรียบเทียบ โดยเฝ้าสังเกตการณ์อย่างเป็นกลาง (อุเบกขา = สร้างตน) เพื่อปลูกฝังผู้เรียนให้เติบโตอย่างมั่นคงทั้งทางสติปัญญาและอารมณ์ มีความสุขในการเรียนรู้ และเข้าใจในศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาในระดับประถมศึกษา พบผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา คือ การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมเพื่อการสร้างรากฐานชีวิตที่มั่นคง ค้นพบตัวเอง มีความสุข และยืนหยัดในแนวทางของตน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นว่า ความสำเร็จในชีวิตมิได้วัดจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงมิติเดียว แต่เกิดจากการมีสุขภาวะทางอารมณ์ที่มั่นคงและมีทักษะชีวิตที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการเผชิญกับโลกอนาคตที่ซับซ้อนและผันผวน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชรภา ตันติชูเวช (2557) ที่พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจนเนอเรชันแอลฟาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมทักษะชีวิต เรียนรู้ที่จะรอด ด้วยความยืดหยุ่น และการปรับตัว การเรียนรู้ที่จะรอด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Anthony, K. V. (2009) ที่ศึกษาแรงจูงใจของครอบครัวบ้านเรียน และพบว่าเหตุผลสำคัญคือความต้องการที่จะจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อคุณค่าและความเชื่อของครอบครัว ซึ่งมักให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านอุปนิสัยและสังคมมากกว่าผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว

1.2 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ การบูรณาการการเรียนรู้เข้ากับวิถีชีวิตจริงด้วยการลงมือปฏิบัติมากกว่าการเรียนรู้เชิงทฤษฎีในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว และส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้จัดการศึกษาเชื่อว่าการเรียนรู้ที่ยั่งยืนเกิดจากการที่ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเองผ่านการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจริง ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิต สอดคล้องกับผลการวิจัยของรุ่งนิ เอ่งฉ้วน (2558) ที่พบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครอบครัวบ้านเรียนในภาคใต้ของประเทศไทยเน้นการปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Duffy, T. M. and Cunningham, D. J. (1996) ที่ได้กล่าวถึง ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างมากกว่าการรับความรู้ ดังนั้น เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนจะสนับสนุนการสร้างมากกว่าความพยายามในการถ่ายทอดความรู้ แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ จะมุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคล และเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการสร้างความหมายตามความเป็นจริง

1.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น ปรับให้เข้ากับผู้เรียนเป็นรายบุคคล และการบูรณาการความรู้เข้ากับการปฏิบัติจริงสอนเรื่องความปลอดภัยทางดิจิทัล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ความยืดหยุ่นคือหัวใจสำคัญที่ทำให้บ้านเรียนสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติและความแตกต่างของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทธิลักษณ์ กันธิพันธ์ (2564) ที่พบว่า ความยืดหยุ่นและการปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นองค์ประกอบหลักที่ทำให้บ้านเรียนประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Howard Gardner (1983) เรื่องทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามนุษย์มีความสามารถทางปัญญาที่หลากหลาย ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจึงควรมีความยืดหยุ่นเพื่อส่งเสริมปัญญาในทุกด้านของผู้เรียน

1.4 การวัดผลและประเมินผลการเรียน คือ การประเมินตามสภาพจริง มุ่งเน้นกระบวนการและพัฒนาการของผู้เรียนมากกว่าการตัดสินจากผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เป้าหมายของบ้านเรียนคือการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง มิใช่เพื่อการแข่งขันหรือเปรียบเทียบ การประเมินผลจึงต้องเป็นเครื่องมือที่สะท้อนพัฒนาการที่เกิดขึ้นจริงและสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อการปรับปรุงได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทธิลักษณ์ กันธิพันธ์ (2564) ที่พบว่า การวัดและประเมินผลของบ้านเรียนที่มีประสิทธิภาพต้องเน้นการประเมินผลตามสภาพจริง โดยอาศัยเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม

การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) และการประเมินภาคปฏิบัติ และสอดคล้องกับแนวคิดของทิตนา แชมมณี (2555) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการจัดการเรียนการสอน โดยผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตามแผนและการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเพื่อนำข้อมูลไปวางแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในครั้งต่อไป

2. ผลการพัฒนาวิธีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย เมตตา (สร้างสุข) การสร้างบรรยากาศที่เปี่ยมด้วยความรักและความสุข กรุณา (สร้างเสริม) การมอบทักษะชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนยืนหยัดได้ด้วยตนเอง มุทิตา (สร้างสรรค์) การชื่นชมยินดีในความสำเร็จเพื่อสร้างแรงจูงใจ และอุเบกขา (สร้างตน) การมอบความเป็นอิสระและความรับผิดชอบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาผู้เรียนที่บูรณาการตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นกระบวนการที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการลงมือปฏิบัติภายนอก แต่เป็นการปลูกฝังคุณลักษณะภายในไปพร้อมกัน เพื่อสร้างสมดุลให้แก่ผู้เรียนเจนเนอเรชั่นแอลฟา โดยใช้ประสบการณ์จริงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งทักษะชีวิต และความเป็นอิสระ บนพื้นฐานของความสุขและความปลอดภัยทางใจ ซึ่งเป็นแนวทางที่ตอบสนองต่อการพัฒนาแบบองค์รวมได้อย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาเกียรติศักดิ์ กิตติปาโล (จุฬพลน้อย) (2568) ที่พบว่า คุณลักษณะพื้นฐานเด็กไทยที่ควรพัฒนาขึ้นมี 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะภายใน ได้แก่ หลักพรหมวิหาร 4 แบ่งออกอีกเป็น 2 ฝ่าย คือ 1) ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับคนและสิ่งของ ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และ 2) ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับธรรม คือ อุเบกขา เป็นภาคคุณธรรมภายใน โดยมีหลักสังคหวัตถุธรรมเป็นภาคจริยธรรมที่แสดงพฤติกรรม และส่วนที่ 2 คุณลักษณะภายนอก คือ แนวคิดและหลักการสำคัญในการพัฒนาเด็กไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นคุณลักษณะพิเศษที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของบริบทสังคม

3. ผลการเสนอแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา พบว่า 1) จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา คือ การนำผู้เรียนไปสู่การมีสุขภาวะแบบองค์รวมและการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการสร้างความสุข (เมตตา) การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เข้มแข็ง (กรุณา) การบ่มเพาะความภาคภูมิใจและความเป็นอิสระ (มุทิตา และอุเบกขา) 2) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมแบบองค์รวม โดยการออกแบบกิจกรรมที่สร้างสุข (เมตตา) การปลูกฝังทักษะชีวิต (กรุณา) การสร้างแรงจูงใจผ่านการชื่นชมยินดี (มุทิตา) การมอบหมายความรับผิดชอบและให้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (อุเบกขา) 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยการออกแบบกระบวนการที่ยึดหยุ่นตามธรรมชาติผู้เรียน (เมตตา) การมอบทักษะที่จำเป็น (กรุณา) การสร้างสรรค์กระบวนการผ่านการประยุกต์ใช้ความรู้จริง (มุทิตา) และวางกรอบความรับผิดชอบที่ส่งเสริมความเป็นอิสระ (อุเบกขา) 4) การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ โดยการประเมินอย่างเข้าใจ (เมตตา) มุ่งวินิจฉัยและช่วยเหลือ (กรุณา) การสร้างเสริมทางบวกผ่านการชื่นชมความสำเร็จ (มุทิตา) และการประเมินตามสภาพจริงอย่างเป็นกลางและไม่เปรียบเทียบ (อุเบกขา) โดยมีกิจกรรมบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 “สวนผักเจนแอลฟา ต้นกล้าแห่งความผูกพัน” และกิจกรรมที่ 2 “ครัวเจนแอลฟา ทำความอร่อย” เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนที่สมบูรณ์และมีความสุข ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า แนวทางการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 เป็นกระบวนการที่สามารถแปรเปลี่ยนหลักคุณธรรมเชิงนามธรรมให้กลายเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมสำหรับผู้จัดการศึกษาได้ โดยเปลี่ยนจากการสอนคุณธรรมมาสู่การปลูกฝังผ่านปฏิสัมพันธ์และ

ประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งตอบสนองต่อการพัฒนาผู้เรียนเจเนอเรชันแอลฟาแบบองค์รวม นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการบ่มเพาะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนและผู้จัดการศึกษาไปพร้อมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของธวัชชัย กาวิจา และคณะ (2561) ที่พบว่า ประโยชน์จากการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติในการสอนทำให้นักเรียนเกิดความรัก และเชื่อฟังในการอบรมสั่งสอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อครู เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองที่ได้รับคำชื่นชม ครูมีความเป็นกลางในการตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของธนกฤต รชตะศิริกุล และคณะ (2565) ที่พบว่า แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่จุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือหลักพรหมวิหาร 4 เข้ามาช่วยเติมเต็มกระบวนการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น เช่น ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะมนุษย์สัมพันธ์ เป็นต้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสำหรับเจเนอเรชันแอลฟา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในระดับประถมศึกษา ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม สร้างรากฐานชีวิตที่มั่นคงและมีความสุข 2) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เน้นการบูรณาการการเรียนรู้เข้ากับวิถีชีวิตจริงผ่านการลงมือปฏิบัติ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีความยืดหยุ่น ปรับให้เข้ากับผู้เรียนเป็นรายบุคคล และใช้ข้อได้เปรียบด้านเวลาอย่างเต็มที่ และ 4) การวัดผลและประเมินผล เน้นการประเมินตามสภาพจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

2. หลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา (สร้างสุข) กรุณา (สร้างเสริม) มุทิตา (สร้างสรรค์) และอุเบกขา (สร้างตน) เป็นปรัชญานำ และเป็นหลักปฏิบัติของผู้จัดการศึกษา ที่จะถูกนำมาบูรณาการและแฝงอยู่ในการดำเนินงานขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ 1) จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา คือ การนำผู้เรียนไปสู่การมีสุขภาวะแบบองค์รวมและการเป็นผู้เรียนรู้อย่างตลอดชีวิต โดยการสร้างความสุข (เมตตา = สร้างสุข) การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้เข้มแข็ง (กรุณา = สร้างเสริม) การบ่มเพาะความภาคภูมิใจและความเป็นอิสระ (มุทิตา และอุเบกขา) 2) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมแบบองค์รวม โดยการออกแบบกิจกรรมที่สร้างสุข (เมตตา = สร้างสุข) การปลูกฝังทักษะชีวิต (กรุณา = สร้างเสริม) การสร้างแรงจูงใจผ่านการชื่นชมยินดี (มุทิตา = สร้างสรรค์) การมอบหมายความรับผิดชอบและให้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (อุเบกขา = สร้างตน) 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยการออกแบบกระบวนการที่ยืดหยุ่นตามธรรมชาติผู้เรียน (เมตตา = สร้างสุข) การมอบทักษะที่จำเป็น (กรุณา = สร้างเสริม) การสร้างสรรค์กระบวนการผ่านการประยุกต์ใช้ความรู้จริง (มุทิตา = สร้างสรรค์) และวางกรอบความรับผิดชอบที่ส่งเสริมความเป็นอิสระ (อุเบกขา = สร้างตน) 4) การวัดผลและประเมินผล โดยการประเมินอย่างเข้าใจ (เมตตา = สร้างสุข) มุ่งวินิจฉัยและช่วยเหลือ (กรุณา = สร้างเสริม) การสร้างเสริมทางบวกผ่านการชื่นชมความสำเร็จ (มุทิตา = สร้างสรรค์) และการประเมินตามสภาพจริงอย่างเป็นกลางและไม่เปรียบเทียบ (อุเบกขา = สร้างตน)

3. กิจกรรมบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 แสดงให้เห็นถึงการนำแนวคิดทั้งหมดไปสู่การปฏิบัติจริง โดยมีกิจกรรมต้นแบบ 2 กิจกรรม ได้แก่ “สวนผักเจนแอลฟา ต้นกล้าแห่งความผูกพัน” และ “ครัวเจนแอลฟา ทำความอร่อย” กิจกรรมนี้เป็นพื้นที่ปฏิบัติการที่องค์ประกอบทั้ง 4 และหลักพรหมวิหาร 4 ถูกหลอมรวมเข้าด้วยกันอย่างสมบูรณ์ เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนและผู้จัดการศึกษาไปพร้อมกัน

4. ผลที่ได้รับ คือ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาอย่างสมบูรณ์และมีความสุข ผู้จัดการศึกษาจะได้รอบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน เครือข่ายบ้านเรียนจะได้แนวทางในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและเกื้อกูลกัน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับเครื่องมือสำหรับใช้ในการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้มีคุณภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะนำไปสู่การยกระดับการจัดการศึกษาทางเลือกของประเทศโดยรวม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1.1 ผู้จัดการศึกษาสามารถนำแนวทางนี้ไปปรับใช้ได้ตามแนวคิด ปรัชญา วิถีชีวิต และศาสนา ในแบบของตนเอง เนื่องจากหัวใจสำคัญของแนวทางที่นำเสนอนี้ตั้งอยู่บนหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมสากลที่สามารถประยุกต์ใช้ได้โดยไม่จำกัดความเชื่อ ผู้จัดการศึกษาสามารถดัดแปลงรายละเอียดของกิจกรรม

และกระบวนการให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของครอบครัวได้อย่างอิสระ เพื่อให้การจัดการศึกษาไม่เพียงแต่ตอบสนองต่อเป้าหมายการเรียนรู้เท่านั้นแต่ยังสะท้อนถึงอัตลักษณ์และคุณค่าที่ครอบครัวยึดถือได้อย่างแท้จริง

1.2 ผู้จัดการศึกษาสามารถนำแนวทางการจัดการศึกษาที่บูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ไปปรับใช้เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะกิจกรรมตัวอย่างที่นำเสนอ ได้แก่ “สวนผักเจนแอลฟา ต้นกล้าแห่งความผูกพัน” และ “ครัวเจนแอลฟา ทำความอร่อย” ที่มุ่งปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปพร้อมกับการเรียนรู้เชิงวิชาการ อีกทั้งยังสามารถนำผลงานหรือบันทึกจากกิจกรรมเหล่านี้มาใช้เป็นร่องรอยการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสะท้อนพัฒนาการแบบองค์รวมของผู้เรียน เพื่อนำเสนอต่อเขตพื้นที่การศึกษาได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่มีต่อคุณภาพทางอารมณ์และสมรรถนะชีวิตของผู้เรียนเจนอเรชันแอลฟา ซึ่งจะช่วยยืนยันถึงประสิทธิผลของการจัดการศึกษาทางเลือกในบริบทของสังคมไทย

2.2 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลความสำเร็จในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งผลจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อครอบครัวที่กำลังตัดสินใจ และเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับภาครัฐในการกำหนดนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนได้อย่างตรงจุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.
- ทิตินา แหมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนกฤต รัชตะศิริกุล และคณะ. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ. วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์, 5(2), 33-47.
- ธวัชชัย กาวิจา และคณะ. (2561). การนำหลักพรหมวิหารธรรมไปปฏิบัติในการสอนของครู โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 9(2), 15-47.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเกียรติศักดิ์ กิตติปาโล (จูมพลน้อย). (2568). คุณลักษณะพื้นฐานเด็กไทยตามแนวพรหมวิหาร 4. วารสารวิจัยวิชาการ, 8(5), 441-458.
- พัชรภา ตันติชูเวช. (2557). แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิศณุ รอดโกมล. (2564). การพัฒนาต้นแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียนประถมศึกษาเจนอเรชันแอลฟา: การประยุกต์การวิจัยประสบการณ์ผู้ใช้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รุจน์ เอ็งฉ้วน. (2558). การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว: กรณีศึกษาภาคใต้ของประเทศไทย. คุชชินพนธ์ศึกษาศาสตรคุชชินพนธ์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เลี้ยงลูกตามใจหมอ. (2567). ธรรมชาติแห่งการเลี้ยงลูก-พรหมวิหาร 4. แหล่งที่มา <https://www.facebook.com/Spoiled Pediatrician/posts/ธรรมชาติแห่งการเลี้ยงลูก-พรหมวิหาร-4หากถามว่า-ธรรมชาติที่ใช้ในการเลี้ยงลูกคืออะไร-ชาว/4130849040345382/> สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2567.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2567). รู้จัก Generation Alpha: รุ่นใหม่วัยเยาว์ ผู้กำหนดอนาคต. แหล่งที่มา <https://www.okmd.or.th/okmd-opportunity/opportunities-2021/4185/> สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2567.
- สุทธิลักษณ์ กันธิพันธ์. (2564). รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21. คุชชินพนธ์การศึกษาศุภชินพนธ์. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Anthony, K. V. (2009). Educational counter culture: Motivations, instructional approaches, curriculum choices, and challenges of home school families. Doctoral dissertation. U.S.A: Mississippi State University.
- Duffy, T. M. and Cunningham, D. J. (1996). Constructivism: Implications for the Design and Delivery of Instruction, In D. H. Jonassen. Handbook of Research for Educational Communications and Technology. NY: Macmillan Library Reference USA.
- Howard Gardner. (1983). Frames of mind: The theory of multiple intelligences. London: Poladin.